

Sahibi ve Başmuharrir
SİRET BAYAR
Memleket menafine aid yazılara
savialarımız açıktır.
Basılmayan yazılar geri
verilmez.

ULUS SESİ

— SİYASAL GÜNDELİK TÜRK GAZETESİ —

Sayı 1176

23 Mart 1939

Perşembe

Sayısı 100 Paradır.

On ikinci yıl

Kuruluş yılı 1 Ağustos 1927

Türkiyede imtiyazlar

Her hangi bir devletin siyasi ve iktisadi tarihinde imtiyazlar mevzuunun çok mühim bir bahis teşkil ettiği aşikardır.

Türk tarihinde ise imtiyazlar rejimin en entresan bir mevzu olarak kaydolunacağına şüphe edilmemelidir.

İmtiyazlar rejimin ibretâmiz olan ciheti şudur:

İmtiyazlar Osmanlı imparatorluğu devrinde bir atıfet ve bir ihsan olarak verildiği halde imparatorluk zayıflamaya başladığı ve kuvvetten düştüğü vakit bunların siyasi mahiyet almış ve Osmanlı imparatorluğunun başına en felâketli zamanlarda çok mühim gâileler açmış olmalarıdır.

Türkiyede umumî hizmet imtiyazlarını iki mühim kısma ayırmak kabildir.

Birisi, Demiryollar — Münakale — imtiyazları;

Diğeri, belediye hudutları içinde elektrik, su, gaz tevziatı ile Tramvay münakalesi gibi hizmetlere ait imtiyazlardır.

Bu ikinci kısım imtiyazların tarihçelerini umumî olarak tetkik edelim:

Osmanlı imparatorluğu 19 uncu asırda harplerle ve dahili gâilelerle meşgul olduğundan sanayi ve ticaret sahalarında tam bir inhitata uğramış ve muasır medeniyetin terakilerini takiben uzak kalmıştı. Bu sıralarda Avrupanın az para ile çok menfaat temin etmek kaygusu ile hareket eden bir takım sergüzeştü sermayedarları ilim, fen ve sanatın terakki ve faydalarından şarki da nasibe-

dar kılmak bahanesiyle ve tatlı sufirelerinin, yerli bezirganların, zayıf ruhlu saray ve hükümet adamlarının yardımı ile ve bir takım hasis menfaatler temini mukabilinde memleketin iktisadi ve mali membalarını imtiyaza bağlamak suretile ellerine geçirmek teşebbüsüne girişmişlerdi.

İşte saltanat rejiminin menfaat kaygusu ile varan ve milli hislere hakim olduğu devirlerde sarayın dağıttığı bu imtiyazlar her gün biraz daha artmış ve nihayet büyük şehirlerimizin amme hizmetleri sahasında her türlü medenî ihtiyaçları ecebî elile temin edilmeğe başlanmış ve halk büyük fedakârlıklar mukabilinde bu nimetlerden istifade edebilmiştir.

O vakitler amme hizmeti müesseseleri yeni doğmakta olduğundan ve bunların tesisinden yukarıda söylenildiği gibi şahsî menfaatler ve gizi siyasetler âmil olduğundan karşılıklı hak ve menfaatlerin muvazeneli olup olmadığı tetkik olunmaktaydı.

İstiklâl mücadelesi neticesinde kazanılan zaferi tarihe mal edecek olan Lozan muahedesinin aktinde imtiyazlı şirketlere yeni millî devlet içerisinde verilecek vechenin tayinine ait müzakerat sırasında bu şirketler hükümetimize ve hey'eti muharrifemize en güç dakikaları yaşatmış bulunmakta idiler. Lozan muahedesile Cumhuriyete intikal eden şirketler reedaptasyon mukaveleleri hükümlerine rağmen eski zihniyetlerini senelerce unutmamışlardı.

—Sonu 2 nci sayfada—

Fransız Cumhurreisi Londraya vardı

Ankara 22 Radyo — Fransız Reiscumhuru Lebronun hususî treni dün akşam Viktorya garına gelmiştir.

İstasyonda, Kral, kraliçe, Çemberlayın, birçok zavat ve halk tarafından karşılanmıştır. Reiscumhura, Kralın muhafız kıtası selâm durmuş, müzika, İngiliz, Fransız marşını çalmış, halk güzergahta Reiscumhuru alkışlamıştır.

Reiscumhur Lebron Kral ve Kraliçe ile birlikte Batıman sarayına gitmiştir. Sarayın önünde toplanan halk biraz sonra polis kordonunu yararak: "Kralı gör-

İngiltere Kralı Core

mek isteriz, Reiscumhuru görmek isteriz!," diye bağırışlardır.

Bunun üzerine, Lebron, kral ve kraliçe ile balkona çıkarak halka

Kıklareli civarında yakalanan casuslar

Ankara 22 Radyo: İzmir gazeteleri, İzmir ağır ceza mahkemesinin Kıkklareli civarında beş casusdan dördünün muhakemesini yapmıştır. Bu casuslardan birisi hapisanede ölmüş, dördü de muhtelif hapis cezasına çarptırılmışlardır.

selâm vermiştir.

195 davrtlinin huzur ile Lebran şerefine verilen ziyafette kralla arasında nutuklar taati edilmiştir.

—Sonu 2 inci sayfede—

Memel, Almanlar tarafından işgal edildi

Hitler dün Memele hareket etti

Ankara 22 Radyo: Memelde icra kuvvetleri Almanların eline geçmiştir. Postalar, radyo idareleri Memel makamına teslim edilmiş, Litvanyalı askerler silahtan tecrit olunmuştur. Me-

mel radyoları Almanca neşiyata başlamıştır. Litvanyada ö fiidare ilân edilmiştir.

Hitler Memel, gitmek üzere Berlinden hareket etmiştir.

Yahudiler Memel

Bay Hitler arazisini kütle halinde terk ederek Litvanyaya iltica etmektedirler.

Türkiye'de İmtiyazlar

—Baş tarafı 1 nci sayfada—

Harp sonrası senele-
rinde ekonomik, sosyal
şartlar değiştiği halde im-
tiyazlı şirketlerin yeni va-
ziyetlere intibak etmekte
gösterdikleri adalet hal-
kın haklı şikâyetlerine yol
açmıştı. Bunlar yolsuz,
kanunsuz muameleleriyle
kendilerini halk ve hü-
kûmet nazarında sevim-
siz kılmakta ısrar ediyor-
lardı.

Büyük fedakârlıklarla
istiklâlini elde etmiş olan
Türk milleti şirketlerin
bu hareket tarzına elbet-
te ki tahammül edemezdi.

Diğer taraftan Türk
milletinin kendi güveni o
dereceye varmıştı ki, ar-
tık bu gibi hizmetlerin
imtiyazlı eenebi şirketle-
rin yardımına lüzum kal-
maksızın kendi emegimizle
ve daha mükemmel bir
şekilde başarmanın pek
alâ mümkün olduğuna
her vatandaş iman getir-
miş bulunuyordu.

Cumhuriyet rejiminin
teessüsünden itibaren 10
sene gibi kısa bir zaman
geçmeden imtiyazlı şirket-
lerin millileştirilmesine te-
vessül olunmasının başlı-
ca saikleri yukarıda zik-
redilmiş bulunmaktadır.

Şimdi Cumhuriyet hü-
kûmetinin imtiyazlı şir-
ketler ve âmme müesse-
seleri sahasında yapmış
olduğu icraatı tetkik ede-
lini :

Şirketlerin elde etmiş
oldukları imtiyaz muka-
vele ve şartnamelerinde-
ki taahhütlerini harfiyen
yerine getirmek en büyük
vazifeleri olduğu halde
bu hususta göstermiş ol-
dukları ihmal ve lâkaydi
hükûmetin nazarı dikka-
tını celbeylemiş ve şirket-
lerden vecibelerini ve ta-
ahhütlerini yerine getir-
meleri talep olunmuştur.

İşte bu talepler kar-
şısında şirketler yeniden
sermaye yatırmak ve hü-
kûmetin sıkı ve muraka-
be usullerine tabi olarak
işletmelerine devam et-
mektense bu suretle mü-
him kazanç temin etme-

leri artık mümkün ola-
mazdı. Müesseseleri birer
birer satmak için hükû-
mete müracaat etmeyi
menfaatlerine daha mu-
vafık görmüşler ve bu
müracaatları arzuyu mil-
linin tahakkukuna uygun
görülerek şirketlerin satın
alınmasına tevessül olun-
muştur.

İlk satın alınan şirket
İzmir Rıhtım şirketi olup
bununla imzalanan rüş-
mukavenamesi 3/Teşri-
nievvel/1932 tarihini ta-
şımaktadır. Bundan son-
ra İstanbul Terkos, İzmir
hava gazı, İstanbul rıhtım
dok ve antrepo, İstan-
bul telefon, Üsküdar -
Kadıköy su; Aeroespreso
ve Er Frans tayyare, İz-
mir telefon, İstanbul elek-
trik, İstanbul tramvay,
İstanbul tünel şirketleri
satın alınmıştır.

Münakalât kısmında
ise Anadolu—Bağdat, Mer-
sin—Tarsus—Adana, İz-
mir—Kasaba, Aydın, Şark
demiryolları satın alınmış,
Ve bütün şebekemizin
devlet demiryolları elile

işletilmesi temin olunmuş-
tur. Hükûmet bir taraf-
tan da fenerler idaresile
Ereğli maden kömürü şir-
ketini satın alarak diğer
sahalarda da çalışmakta
olan müesseselerin milli-
leştirilmesini tahakkuk et-
tirmiştir.

Âmme hizmeti mües-
seselerinin millileştirilmesi
hususunda hummalı bir
faaliyetle çalışırken diğer
taraftan da şirket ve mü-
esseselerin tarifelerinde
tenzilât imkânları araştı-
rılmağa başlanmıştır. Se-
nelerden beri devam eden
yüksek tarifeler halkın
şikâyetini celbeylemekte
ve şirketlere büyük ka-
zanç bırakmakta idiler.
İstihlâkât ve münakalât
seneden seneye artmakta
olmasına rağmen ve iş-
letme randımanı bu yüz-
den fevkalâde yüksek
derecelere varmış bulun-
duğu halde şirketler bir
türlü tarifelerinin tenzili-
ne yanaşmadılar.

—Sonu Yarın—

Fransız Cumhurreisi Londraya vardı

—Baş tarafı 1 nci sayfada—

Kral, nutkunda iki
memleketin dostluğun-
dan, adalet ideallerin-
den bahsederek her iki
milletin şecaat ve mem-
leketlerine olan mer-
butiyetlerinden bahset-
miştir.

Lebron verdiği ce-
vapta: İngiliz - Fransız
işbirliğinin dayandığı
prensipleri izah ederek,
bu prensiplerin ihlâl
edildiği anda, her iki
memleketin hissettiği
endişeyi işaret etmiş
ve demiştir ki:

“Namus, şeref, adalet
ve verilen sözlere, ya-
pılan muahedelere hür-
met bu prensiplerin bir
hülasasıdır. Bu pren-
sipler her ne zaman
ihlâl ediliyorsa bu iki
memleket telaşa düşü-

yor.,

Lebron, nutkunda Fi-
ransız ve İngiliz devlet
adamlarının sulh yo-
lunda çalışmalarını
ehemmiyetle kaydet-
miştir.

Hava

Şehrimizde bugün
hava kapalı ve ara sı-
ra yağışlı geçecektir.

Rüzgâr şimali şar-
kiden saniyede 3 met-
re kuvvetinde esmek-
tedir.

22/3/939 Çarşamba
günü saat 12,30 da baş-
layan Yağmurun bugün
sabah saat 7 ye kadar
bıraktığı su miktarı 30
milimetredir.

Günün Haberleri

Romanyada silâh alıtına alınan ihtiyatlar

Ankara 22 Radyo: Romanya başvekâ-
letinin neşrettiği bir
tebliğde kraliyet ko-
mitesinin aldığı ka-
rarlara göre Ro-
manya kati sulhu
takipettiginden tah-
şit edilen kuvvetler
huduttan uzakta ka-
lacaktır. Silah altı-
na alınan bir kaç

sınıf ihtiyat efrat
hudut gerilerinde
talim görmektedir-
ler. Seferberlik va-
ziyeti alan devletler
silâh altına aldıkları
ihtiyatları terhis
etdikleri zaman Ro-
manya ihtiyatları-
nın da evlerine gön-
derileceği bildiril-
mektedir.

Belçikada

Ankara 21 Radyo: Belçikada şimdilik
askerî hareketlere
lüzum görülmediği
bildirilmektedir. Bu

nunla beraber ge-
nelkurmayca askerî
tetkiklere başlan-
mıştır.

Japonlar

İmtiyazlı mintakaların ilğasını istiyorlar

Ankara 22 Radyo: Royter Şanghaydan
bildiriyor:

Avrupanın halı ha-
zırdaki vaziyetinden

istifade eden Japon-
lar Şanghay'daki
imtiyazlı mintaka-
ların ilğasını yeni-
den istemişlerdir.

Ana

Çocuk Esirgeme
Kurumu Genel Mer-
kezi tarafından çı-
karılmakta olan
(Ana) adlı derginin
(14) Sayısı çıkmıştır
Yurt yavrularının
Sağlık, Sosyal Kül-

türel durumlarının
inkişafına hizmet
eden bu kıymetli
dergiyi çocuklara
çocuklu ana ve ba-
balara tavsiye ede-
riz.

Yurddaş!

Cumhuriyet Halk Partisinin İdealleri
Vatan ve Millet hizmetinde toplanır.

Ceza çektirilmesi sisteminde

Yapılan değişikliklerden elde edilen neticeler

İnsan; içtimai bir mahluk olarak tavsif ederler. İçtimai hey'etten ayrı olarak düşünülmesine imkân olmayan feridin Cemiyet karşısında hak ve vecibeleri bütün içtimai mes'elelerin esasını teşkil eder. Cemiyetin unsurlarından en mühim; devamlılığı ve sürekliliğidir. Cemiyetin huzur ve sekûnunu ihlâl edenler, cemiyette aldığı vazifeleri yapmayanlar veya kötü yapanlar kanunlarla nizamlarla tanınmış haklara riayet etmeyenler ve bunların temini için konulmuş kaidelere karşı gelenler suç işlemiş olurlar, Cemiyetin aksülâminin ifadesi demek olan cezalarla karşılaşır. Devlet bunları zarar veremeyecek hale koymak, bunların bir daha suç işlememesini temin etmek için lüzumlu tedbirleri almakla mükelleftir. Böyle olunca bu hakkı; gayeye vüsûl için en muvafik şekilde kullanmak icabetmektedir. Suçluya cezaya çarptırmak gaye değil onu ıslah ederek zararsız hale koymak için ceza bir vasıtaadır.

Eski devirlerde suç işleyenler cemiyetin içinden alınır bir tarafa kapatılır ve bu suretle maksadın hasıl olduğu kanaatine varılarak artık onunla meşgul olunmazdı. Bu gün; suçluyu bir hastaya benzetirsek, bu hastanın hayatının ifnası değil bilakis onun tedavisi ve cemiyete nafi bir uzuv olarak iadesi düşünülmektedir. Medeniyette ilerleme yolunda bulunan cemiyet her cüzünden âzami derecede istifade etmek mecburiyetindedir.

Bunu temin için cezanın ne şekilde çektirilmesi lâzım geleceği meselesi üzerinde dikkatle durulması icabeden mühim bir mevzudur. Muvakkat bir zaman için olsa dahi işten mahrum edilen insanın

cemiyet için bir tufeyli olması onun ahlaki üzerinde menfi tesirler husule getirir. Çalışmanın ve cemiyete faydalı olmanın zevkini, hayatını bizzat kazanmak grurunu mahkûma aşlamak lâzımdır.

—Sonu yarın—

Veni Neşriyat

Yürüyüş

Matbuat Umum müdürlüğünden:

Münir Müeyyet Bekman arkadaşımızın çıkardığı (yürüyüş) isimli şiir kitabından gazetemize de bir tane gönderilmiştir.

Her mısraı başlı başına millî heyecan kaynağından süzülen ve edebî cümlelerle süslenmiş olan, bu güzel eserden her türkün birer tane edinmesini hararetle ve ehemmiyetle tavsiye ederiz.

Midyat Satınalma komisyonundan

Midyat Alayı için yüz seksen ton ekmeçlik Un satın alınacaktır. Eksiltme günü 20 Nisan 939 perşembe günüdür.

Muvakkat teminatı 1496 liradır. İsteklilerin aynı gün ve saat dokuzda alay satınalma komisyonuna müracaatları ilân olunur. 23/27/30/3 (432)

RADYO

Türkiye radyodifüzyon Postaları Türkiye radyosu Ankara radyosu

Uzun Dalğa: 1639 m. 183 Kes. / 120 Kv. v.
Kısa Dalğa: 19,74 m. 15195 Kes. / 20 Kv. v.
31,70 m. 9465 Kes. / 20 Kv. v.

Bu günkü program

12,30 Program	20,15 Türk müziği
12,35 Türk müziği—PI	21,00 Memleket Saat a-
13,00 Memleket Saat a-	21,00 Konuşma
yarı, ajans, meteoroloji	21,15 Esham, tahvilât
habereri	kambiyo—nukut borsası
13,15,14 Müzik karışık	fiyat
program	21,25 Neş'eli plaklar—R.
18,30 Program	21,30 Müzik küçük or-
18,35 Müzik Dans Pl.	kestra
19,00 Konuşma ziraat	22,30 Müzik Operalar pl.
saatı	23,00 Müzik Cazband PI
19,15 Türk müziği Fasil	23,45,24 Son Ajans. ha-
heyeti	berleri ve yarınki Prog-
20,00 Ajans. meteoroloji	ram.
haberleri, Ziraat borsası	
fiyat	

Mardin

İcra memurluğundan

Mardinin medrese mahallesinden ölü mehmet tevfik oğulları abdukkadir ve mehmet ve kızı mihdiye ve karısı bedriye aralarında ş a y i a n müşterek madrese mahallesinde vaki yemini tarik ve yisari deriş ve cephesi hacı ibrahim ve arkası ş e y h o hanelerile mahdud 100 lira kimetinde bir bap hanenin kabili taksim olmadığından mahkemece satılmasına karar verilmiştir. Hanenin birinci satışı 25/4/939 Salı günü saat yedide Mardin icra dairesinde

yapılacaktır. Bu artırmada takdir edilen kimetin % de 75 ne talip çıkmadığı takdirde satış 15 gün sonra 10/5/939 Çarşamba günü aynı saat ve aynı yerde yapılacaktır. 2004 Nolu kanun 126 nci maddesi mucibince işbu gayri menkulde hakkı olanların satış günlerinden evvel icra dairesine müracaatları ve satışa iştirak edeceklerin % de yedi buçuk pey akçası getirmeleri ve dellaliye ve sair masraf müşteriye ait olduğu ilân olunur.

günlük

PIYASA

Buğday	2	75
Arpa	2	40
Un (Bir çuval)	620	
Darı	2	50
Nohut	5	50
Mercimek	2	75
Pirinç	22	
Sade Yağ	86	
Tere yağı		
Zeytin yağı	70	
Yün	44	
Deri	40	
Badem	18	
Badem içi	90	
Ceviz	18	
Ceviz içi	50	
Mahlep	30	
Mazı	19	
Kesme Şeker	35	
Toz şeker	31	
Kahve	118	
Sabun	42	
Çay	350	
Kuru üzüm	20	
Pekmez	12	
Bal	50	

Mardin

Nafia Müdürlüğünden

1 — Eksiltmeye konulan İş : Mardin—Di-yarbakır yolunun 56+000 — 60+000 inci kilometreleri arasındaki Şose tamirâtı esasiyesidir.

2 — Keşif bedeli (821) lira (31) kuruştur.

3 — Eksiltme 27/3/39 Pazartesi günü saat 14 te Vilâyet Encümeninde yapılacaktır.

4 — Muvakkat teminatı 61 lira 60 kuruştur.

5 — Bu hususta daha fazla tafsilât almak isteyenlerin Vilâyet encümeni ile Nafia dairesine müracaatları ilân olunur.

11/14/18/23

İDAREHANESİ
Eski Halkevi Binası Hususi Daire
Telgraf Adresi
Mardinde "Ulus Sesi,"

MARDİN'DE ULUS SESİ

Umumi Neşriyat ve Yazı İşleri
Direktörü
M. Siret Bayar
Basıldığı yer: (ULUS SESİ) Basımevi

YURTTAŞ!

**Türk Hava
Kurumuna
Yardım Et**
Bu yardım en büyük bir yurd borcudur.

Bir varmış
Bir yokmuş..

Evvel zaman içinde
**ÇOK GÜZEL HİKÂYE
KİTABIDIR**

Satılık için İçi çok güzel Hikâye ve
Masallarla dolu bu kitabı her çocuğa tavsiye ederiz.

Türk Hava Kurumu
27 ci - TERTİP

Büyük Piyangosu

6 ncü Keşide: 11 Nisan / 939 dedir

Büyük İkramiye: **50.000** Liradır...

Bundan başka: 15.000, 12.000, 10.000 liralık
ikramiyelerle (20.000 ve 10.000) liralık iki adet mü-
kâfat vardır...

Yeni tertipten bir bilet alarak iştirâk etmeyi ih-
mal etmeyiniz. Siz de piyangoğunun mesut ve bahtı-
yarları arasına girmiş olursunuz...

Yurtdaşı!

Kızılay, Yurtta ölüm ve Şefkatın
Arasına Kanad Gerer.

YURT DAŞI!

Türk evinin şe-
refli ananesi kiler-
dir.

Kavanoz, kava-
noz reçelleri, şişe
şişe şurupları olma-

yan bir ev, Çocuk-
suz bir yuva kadar
tatsızdır.

Bu güzel anane-
mizi yaşatalım.

Yurtdaşı!

**KURDUĞUMUZ FABRİ-
KALAR VE YAPTIĞIMIZ
DEMİRYOLLAR**

Hep ulusun biriktirme gücüne
dayanır.

Bu gücü arttırmak hep senin
elindedir

◉ MARDİN ◉

Ulus Sesi
Basımevi

Doğu İllerinin en modern bir **BASİMEVIDİR**

Her nevi Defter, Çek, Bo-
no, Makbuz, Kâğıt başlık-
ları, Kartvizit, Davetiye,
Duvar afişleri, Sinema ve
Tiyatro biletleri çok güzel
bir şekilde basılır ve kısa
bir müddet içinde teslim
edilir.

Yeni getirttiğimiz
fantazi ve kubbik
harflerle çok şık
reçete kâğıtları
basılır.

Mücellihanemiz vardır.
Her boyda kitab, defter
ve sair bütün şeyler çok
şık ve beğenilecek şekil-
de teclid edilir.

Verilecek siparişler, gönderilecek paralar Mardinde (Ulus Sesi
Basımevi) İdare müdürlüğü namına gönderilmelidir.

Dışarıdan gönderilecek sipariş nümunelerinin okunaklı bir
rsuette yazılmasını sayın müşterilerimizden dileriz.